

Η αξιολόγηση μιας ψηφιακής πλατφόρμας για τον γραμματισμό: οι απόψεις των εκπαιδευτικών

Ευθυμία Χατζηγεωργίου¹, Μαρία Παπαδοπούλου², Δόμνα Κακανά³
xatzigeorgiou@uth.gr, mariapap@uth.gr, dkakana@uth.gr

¹ Νηπιαγωγός, Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος,
² Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, ΠΤΠΕ, Π.Θ., ³ Καθηγήτρια, ΠΤΠΕ, Π.Θ.

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η αξιολόγηση μιας ψηφιακής πλατφόρμας για την επιμόρφωση νηπιαγωγών στον γραμματισμό που αναπτύχθηκε από το Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, μέσα από διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών. Στην έρευνα συμμετείχαν νηπιαγωγοί του Ν. Μαγνησίας. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με δύο ερωτηματολόγια, τα οποία διανεμήθηκαν στους εκπαιδευτικούς πριν και μετά την εξ αποστάσεως επιμόρφωση. Συγκεκριμένα διερευνήθηκαν οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση που παρακολούθησαν, για τη ψηφιακή πλατφόρμα μέσω της οποίας πραγματοποιήθηκε το επιμορφωτικό πρόγραμμα και για τη συμβολή της ψηφιακής πλατφόρμας στη διδακτική προσέγγιση της γραπτής γλώσσας στο νηπιαγωγείο. Τα αποτελέσματα της εφαρμογής της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας κρίνονται θετικά και ενθαρρυντικά, γιατί κατέδειξαν αφενός τη θετική ανταπόκριση των εκπαιδευτικών για τη συγκεκριμένη μορφή επιμόρφωσης και αφετέρου αξιοσημείωτες μεταβολές στη διδακτική προσέγγιση του γραπτού λόγου στο νηπιαγωγείο.

Λέξεις κλειδιά: εξ αποστάσεως επιμόρφωση, ψηφιακή πλατφόρμα, γραμματισμός

Εισαγωγή

Στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας, ο κάθε εκπαιδευτικός οφείλει να εκσυγχρονιστεί στις νέες παιδαγωγικές τάσεις που οδηγούν το σύγχρονο σχολείο σε πολλές και μεγάλες αλλαγές. Πολλοί ερευνητές τονίζουν την στρατηγική σημασία της επιμόρφωσης για να ανταποκριθεί ο κάθε εκπαιδευτικός στις νέες συνθήκες του σχολείου και να επαναπροσδιορίσει το ρόλο του και το έργο του, το οποίο είναι απαιτητικό, πολυδιάστατο και πολυσύνθετο (Aviram, 2001 & Ξωχέλλης, 2005). Στη βιβλιογραφία εκτός από την αναγκαιότητα και την αξία της επιμόρφωσης καταγράφεται και μεγάλος αριθμός των ορισμών της έννοιας που κυριαρχούν στον επιστημονικό χώρο. Το γεγονός αυτό, δηλώνει αφενός την πολυσημία και ευρύτητα του όρου της με ταυτόχρονη αναγνώριση της αξίας και σημασίας της στην εκπαιδευτική κοινότητα (Bolan, 1986) και αφετέρου την πολυμορφία και πολυτυπία της λόγω των εθνικών, εκπαιδευτικών, πολιτικών και στρατηγικών που επιβάλλονται από τις εκάστοτε κυβερνήσεις (Μπαγάκης, 1997). Κοινός παρανομαστής όλων των ορισμών είναι ότι η επιμόρφωση στοχεύει στη προσωπική και επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών (Δεδούλη, 1997) και ταυτόχρονα στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος μιας χώρας (Ανδρέου, 1992). Επίσης, η επιμόρφωση είναι κοινός στόχος όλων των φορέων της εκπαιδευτικής πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο και γι' αυτό αποτελεί αντικείμενο διαλόγου στο πολιτικό, εκπαιδευτικό και ευρύτερο κοινωνικό χώρο. Όλοι αναγνωρίζουν και συμφωνούν για την αξία και τη

σημασία της, αλλά διαφωνούν ως προς τις εννοιολογικές της παραμέτρους και την πρακτική της διάσταση.

Σύγχρονη, εξελισσόμενη, εναλλακτική, αποτελεσματική και οικονομικής μορφής επιμόρφωση είναι η ηλεκτρονική εξ αποστάσεως επιμόρφωση με χρήση ψηφιακής πλατφόρμας. Εκμεταλλεύομενη την εξέλιξη της τεχνολογίας της πληροφορίας και επικοινωνίας διευρύνει τους τρόπους αποτελεσματικής μάθησης, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης (Βεργίδης κ.ά., 1999). Βασικά πλεονεκτήματά της είναι ότι επιλύει πρακτικά προβλήματα και φυσικά εμπόδια, όπως τα έξοδα μετακίνησης και διαμονής. Επίσης, πετυχαίνει εξοικονόμηση εκπαιδευτικού προσωπικού, εξυπηρετεί μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων σε σχέση με αυτόν που επιτρέπεται στις παραδοσιακές μορφές επιμόρφωσης και δεν επιβάλλει δεσμεύσεις χώρου για την πραγματοποίηση ενός επιμορφωτικού προγράμματος (Pallof & Prott, 2001). Καλύπτει επιμορφωτικές ανάγκες και απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής, χωρίς χωροχρονικούς περιορισμούς προσφέροντας ευέλικτο τρόπο επικοινωνίας και συνεργατικής μάθησης χωρίς να εμποδίζεται η ροή των οικογενειακών, κοινωνικών και επαγγελματικών υποχρεώσεων και δραστηριοτήτων (Λιοναράκης, 2005). Επιπλέον, θεωρείται καταλληλότερη μέθοδος για την εκπαίδευση ενηλίκων, γιατί προσφέρει το πιο άνετο σωματικά και ψυχικά μαθησιακό περιβάλλον (Knowles, 1973), δεν επηρεάζει την ομαλή λειτουργία των σχολείων και, καταργώντας γεωγραφικά σύνορα, επιλύει το πρόβλημα της μεγάλης απόστασης των απομακρυσμένων σχολείων από το χώρο πραγματοποίησης των επιμορφώσεων, καθώς δεν απαιτείται η απουσία των εκπαιδευτικών από τις τάξεις αφού η επιμόρφωση λαμβάνει χώρα σε προσωπικό ελεύθερο χρόνο και προσωπικό χώρο του εκπαιδευόμενου. Τέλος, καταργεί τις ανισότητες προσφέροντας ίσες ευκαιρίες και ομοιόμορφη αντιμετώπιση σ' όλους όσους επιθυμούν συνεχιζόμενη κατάρτιση και επιμόρφωση (Ανδρέου, 2001).

Η εξ αποστάσεως ηλεκτρονική επιμόρφωση είναι μια μορφή επιμόρφωσης, κατά την οποία ο εκπαιδευτής βρίσκεται σε φυσική απόσταση από τον εκπαιδευόμενο και τον φορέα εκπαίδευσης (Starr, 1998) και η εφαρμογή της προϋποθέτει υπεύθυνο, ευέλικτο και ποιοτικό σχεδιασμό (Κόκκος, 1998). Βασίζεται σε τρεις άξονες: τον εκπαιδευτή, τον εκπαιδευόμενο και το εκπαιδευτικό υλικό. Πρωταρχικό και πιο σημαντικό ρόλο διαδραματίζει το εκπαιδευτικό υλικό. Ο σχεδιασμός, η παραγωγή, η εφαρμογή και η αξιολόγηση του απαιτούν ποιότητα, αρτιότητα, επιστημονικότητα και αξιοπιστία. Πρέπει να είναι ειδικά σχεδιασμένο και διαμορφωμένο, εύκολα προσβάσιμο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες και απαιτήσεις του κάθε εκπαιδευόμενου ώστε να τον διευκολύνει στην επιλογή του τόπου, χρόνου και ρυθμού μελέτης του. Επίσης, να είναι ευέλικτο, να θέτει στόχους, να αφυπνίζει και να δίνει διευκρινίσεις και εναύσματα για εμπάθνηση. Είναι βασικό να ενημερώνει, να καθοδηγεί και να παραθέτει πλήρη και τεκμηριωμένα στοιχεία για να παρακινήσει τον εκπαιδευόμενο στην πρακτική τους εφαρμογή ώστε να βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με το αντικείμενο μελέτης του (Λιοναράκης, 2005). Απαραίτητα, πρέπει να βασίζεται στις αρχές που διέπουν τη μάθηση ενηλίκων και κυρίως να συνδέεται με τις εμπειρίες και τις προϋπάρχουσες γνώσεις των συμμετεχόντων (Jarvis, 2004). Ο εκπαιδευόμενος επιλέγει και προσαρμόζει το χρόνο παρακολούθησης ανάλογα με τις υποχρεώσεις και τις προσωπικές του ανάγκες. Λειτουργεί αυτόνομα, μαθαίνει μόνος του καθορίζοντας το χώρο και το ρυθμό χωρίς τη φυσική παρουσία του εκπαιδευτή (Ρεσ, 2006). Επιλέγει ανάλογα με το επίπεδο των γνώσεων του και τις εμπειρίες του τις πηγές και το εκπαιδευτικό υλικό που προσεγγίζει, καθώς και την έκταση στην οποία το αξιοποιεί (Κόκκος, 1998). Επίσης, κάνει αυτοαξιολόγηση και αυτοέλεγχο για την πορεία της επιμόρφωσης λόγω της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας του από τον εκπαιδευτή (Keegan, 2001). Τέλος, ο ρόλος του εκπαιδευτή ταυτίζεται με του συμβούλου και εμπνευστή, ο οποίος μέσω καλής επικοινωνίας παρέχει σημαντική ενθάρρυνση και υποστήριξη στον εκπαιδευόμενο (Race, 1989) και τον οδηγεί στην

συνειδητοποίηση του διαφορετικού του ρόλου συγκρινόμενου με αυτόν μιας παραδοσιακής επιμόρφωσης (Κόκκος, 1998).

Στο διεθνές και στο ελληνικό προσκήνιο αναπτύσσονται συνεχώς επιμορφωτικά προγράμματα που αξιοποιούν το διαδίκτυο υλοποιώντας εικονικές κοινότητες μάθησης εκπαιδευτικών. Έρευνες στο διεθνή χώρο που αφορούσαν Ηλεκτρονικές Κοινότητες Μάθησης (ΗΚΜ) έδειξαν ότι οι εκπαιδευόμενοι εκτίμησαν τα σχετικά προγράμματα, ικανοποιήθηκαν οι προσδοκίες τους και η συμμετοχή τους βελτίωσε τα αποτελέσματα της μάθησης (Wu Larsen & Andersson (2003), Hudson & Owen Van Veen (2003) Manca, Persico & Sarti (2003). Αντίστοιχα αποτελέσματα είχαν σχετικές έρευνες στον ελληνικό χώρο (Ηλιοπούλου (2004), Κιουλάνης, Καρακός & Βασιλόπουλος (2005), Χλαπάνης (2006), Αμαραντίδης & Αντωνίου (2007).

Τα δεδομένα και τα συμπεράσματα όλων των παραπάνω ερευνών δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί κρίνουν τη συμμετοχή τους σ' αυτά τα μοντέλα επιμόρφωσης ως θετική και ωφέλιμη εμπειρία σε θέματα σχετικά με την ειδικότητά τους, στην απόκτηση νέων γνώσεων, στην κατάρτιση παιδαγωγικής επάρκειας και στην αλλαγή στάσεων στην επεξεργασία του εκπαιδευτικού υλικού. Επίσης, δηλώνουν ότι τα συγκεκριμένα προγράμματα ανταποκρίνονται στις προσδοκίες τους, στην ικανοποίηση των πρακτικών τους αναγκών και θεωρούν την ψηφιακή πλατφόρμα ως χώρο κατάθεσης εμπειριών και αξιοποίησης πρακτικής γνώσης. Όμως ελάχιστες έρευνες επικέντρωσαν στα αποτελέσματα των εφαρμογών των προαναφερόμενων προγραμμάτων. Η παρούσα ανακοίνωση είναι μέρος μιας ευρύτερης έρευνας, η οποία είναι μια μελέτη περίπτωσης και έχει βασικό στόχο τη μελέτη των αποτελεσμάτων της εφαρμογής της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών για το γραπτό λόγο στο νηπιαγωγείο μέσω χρήσης ψηφιακής πλατφόρμας. Η συγκεκριμένη ανακοίνωση περιορίζεται στο τμήμα της έρευνας που αφορά την αξιολόγηση της ψηφιακής επιμόρφωσης με βάση τα δεδομένα των ερωτηματολογίων.

Μεθοδολογία

Συμμετέχοντες

Στην έρευνα έλαβαν μέρος είκοσι τέσσερις εκπαιδευτικοί προσχολικής εκπαίδευσης, οι οποίοι υπηρετούσαν σε διάφορα δημόσια και ιδιωτικά νηπιαγωγεία κυρίως από το νομό της Μαγνησίας. Κριτήριο για την επιλογή του δείγματος ήταν η θετική απόφαση των ίδιων για τη συμμετοχή τους στην έρευνα και η προσβασιμότητα σε Η/Υ και διαδίκτυο. Το δείγμα αποτέλεσαν μόνο γυναίκες, από το οποίο το 20,8% είχαν προϋπηρεσία 1-5 έτη, το 29,2% 6-10 έτη, το 25,0% 11-15 έτη, το 12,5% 16-20 έτη και το 12,5% 21 έτη και άνω. Αναφορικά με τις βασικές σπουδές η πλειοψηφία του δείγματος (75%) ήταν πτυχιούχοι Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών, το 25% ήταν πτυχιούχοι διετής Σχολής Νηπιαγωγών και είχαν παρακολουθήσει πρόγραμμα Εξομοίωσης. Επίσης, αναφορικά με τις επιπρόσθετες σπουδές, ένα άτομο (ποσοστό 4,35%) ήταν πτυχιούχος και δεύτερης πανεπιστημιακής σχολής, ένα άτομο (ποσοστό 4,35%) είχε παρακολουθήσει Μετεκπαίδευση δύο ετών στη Μαράσλειο και έξι (ποσοστό 26,09%) ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών. Τέλος, σχετικά με την ικανότητα χρήσης Η/Υ, οι θετικές επιλογές 'πολύ' και 'πέρα πολύ' συγκεντρώνουν αθροιστικό ποσοστό επιλογής της τάξης του 50%, με επόμενη κατηγορία την επιλογή 'μέτρια' με ποσοστό 41,7%.

Εργασία συλλογής δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με δύο ερωτηματολόγια, τα οποία διανεμήθηκαν σε κάθε συμμετέχοντα. Το πρώτο αναρτήθηκε στο διαδίκτυο σε ειδική ιστοσελίδα πριν την επαφή τους με την ηλεκτρονική πλατφόρμα και το δεύτερο

διανεμήθηκε μέσω e-mail μετά το τέλος της διαδικασίας της εξ αποστάσεως ηλεκτρονικής επιμόρφωσης. Στο πρώτο ερωτηματολόγιο καταγράφηκαν τα προσωπικά στοιχεία των συμμετεχόντων (φύλο, βασικές σπουδές, επιπρόσθετες σπουδές, επαγγελματική εμπειρία και επίπεδο γνώσεων στη χρήση των Η/Υ). Επίσης, διερευνήθηκε η άποψη των εκπαιδευτικών γενικά για το θεσμό της επιμόρφωσης, για τις μορφές επιμόρφωσης που είχαν ήδη παρακολουθήσει και τις προσδοκίες τους από μία εξ αποστάσεως ψηφιακή επιμόρφωση με στόχο την καταγραφή των αναγκών και των απαιτήσεων των εκπαιδευτικών. Το δεύτερο ερωτηματολόγιο αφορούσε τις απόψεις των εκπαιδευτικών για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση που παρακολούθησαν και την ψηφιακή πλατφόρμα που πλοηγήθηκαν και τέλος, διερευνήθηκαν οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τη συμβολή της πλατφόρμας στη διδακτική προσέγγιση του γραπτού λόγου στο νηπιαγωγείο.

Διαδικασία

Η παρούσα ερευνητική εργασία πραγματοποιήθηκε από τον Απρίλιο 2011 έως το Φεβρουάριο 2012 και ολοκληρώθηκε σε τρία στάδια. Στο πρώτο στάδιο οι νηπιαγωγοί ενημερώθηκαν για το σκοπό της έρευνας, τη διαδικασία πραγματοποίησής της και τον τρόπο συλλογής δεδομένων με προσωπική επαφή με μία από τις ερευνήτριες μέσω e-mail και τηλεφωνικής επικοινωνίας. Επίσης, πραγματοποιήθηκε η πιλοτική φάση χορήγησης ενός ερωτηματολογίου σε πιλοτική ομάδα πέντε ατόμων, με σκοπό να διαπιστωθεί η δυνατότητα συμπλήρωσης του συγκεκριμένου εργαλείου που επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί και ο εντοπισμός πιθανών προβλημάτων και δυσκολιών στη διαδικασία συμπλήρωσής του με στόχο την καλύτερη οργάνωση της διαδικασίας της έρευνας. Οι εμπειρίες των συμμετεχόντων στη χρήση Η/Υ και διαδικτύου, βοήθησαν στη αποφυγή σχετικών προβλημάτων. Στη συνέχεια, διερευνήθηκαν οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τις διάφορες μορφές επιμόρφωσης που είχαν παρακολουθήσει, οι προσδοκίες τους από μία καινοτόμο μορφή επιμόρφωσης, την εξ αποστάσεως ψηφιακή επιμόρφωση. Η διερεύνηση των παραπάνω έγινε με τη συμπλήρωση του πρώτου ερωτηματολογίου από τις συμμετέχουσες. Η ανάλυση των δεδομένων του πρώτου ερωτηματολογίου ανέδειξε την ανάγκη δημιουργίας μιας ψηφιακής πλατφόρμας μέσω της οποίας θα οργανώνονταν εξ αποστάσεως επιμόρφωση εκπαιδευτικών, σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Από το Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας αναπτύχθηκε μια ψηφιακή εκπαιδευτική πλατφόρμα με τίτλο: 'Ταξίδι στο γραμματισμό' και χρηματοδότηση από την Επιτροπή Ερευνών. Η πλατφόρμα πάνω στην οποία βασίστηκε ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της ιστοσελίδας είναι το σύστημα διαχείρισης περιεχομένου (content management system) Drupal 7. Για την οργάνωση και δημιουργία της συγκεκριμένης πλατφόρμας συνεργάστηκαν μέλη Δ.Ε.Π., ειδικοί μεταπτυχιακοί επιστήμονες, ερευνητές/τριες και εκπαιδευτικοί από τα Παιδαγωγικά Τμήματα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με ιδιαίτερο αντικείμενο ενασχόλησης το γραμματισμό. Στόχος ήταν η πλατφόρμα να λειτουργήσει ως χώρος συνάντησης, ενημέρωσης και προβληματισμού γύρω από ποικίλες όψεις της εισαγωγής των παιδιών στο γραμματισμό. Οι λειτουργίες της πλατφόρμας περιλάμβαναν υπηρεσίες ανακοινώσεων, φακέλων υλικών και ασύγχρονης επικοινωνίας (forum). Το forum της πλατφόρμας στηρίχθηκε στο λογισμικό phpBB. Επιμέρους ενότητες που υποστήριζε η πλατφόρμα ήταν: βιβλιογραφικές πηγές, χρήσιμες ιστοσελίδες, παρουσίαση της επιστημονικής ομάδας και απαντήσεις σε συχνά ερωτήματα σε σχέση με την εισαγωγή των παιδιών στο γραμματισμό. Η επιλογή των θεμάτων στους φακέλους υλικών καθορίστηκε βάσει προηγούμενων επιμρφωτικών εμπειριών των συνεργατών της πλατφόρμας, μέσω έρευνας με συμμετοχή εκπαιδευτικών του Νομού Μαγνησίας και ομαδοποίηση των ερωτημάτων-αποριών των εκπαιδευτικών που τέθηκαν στους επιστημονικούς συνεργάτες

της πλατφόρμας. Οι φάκελοι υλικών περιλάμβαναν παρουσιάσεις για θεωρητικά ζητήματα και διδακτικές προτάσεις που αφορούσαν την ανάπτυξη του γραμματισμού.

Στο δεύτερο στάδιο, οι νηπιαγωγοί είχαν τη δυνατότητα να εγγραφούν και με προσωπικό κωδικό πρόσβασης να πλοηγηθούν στη συγκεκριμένη πλατφόρμα επιλέγοντας το χρόνο εισαγωγής (πότε) και το χρόνο πλοήγησης (πόσο) ανάλογα με τις υποχρεώσεις τους, τις ανάγκες τους και τη ψυχολογική τους διάθεση από το προσωπικό τους χώρο. Στο ίδιο χρονικό διάστημα είχαν τη δυνατότητα να εκφράσουν γραπτά ερωτήματα-απορίες σχετικά με το γραμματισμό στο νηπιαγωγείο, οι οποίες απαντήθηκαν μέσω της πλατφόρμας. Επίσης μπορούσαν να ζητήσουν την ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού για συγκεκριμένα θέματα, στα οποία επιθυμούσαν να επιμορφωθούν δεδομένου το γεγονός ότι η πλατφόρμα συνεχώς εξελισσόταν, εμπλουτιζόταν και διαμορφωνόταν λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των εκπαιδευτικών και τα νέα ερευνητικά δεδομένα. Βασικά στοιχεία για την οργάνωση του προγράμματος ήταν η δυνατότητα αλληλεπίδρασης με ειδικούς επιστήμονες, η επιλογή περιεχομένου και η εύκολη πρόσβαση σε πηγές. Από τις προαναφερόμενες λειτουργίες της πλατφόρμας δεν αξιοποιήθηκε (στην παρούσα φάση της χρήσης της πλατφόρμας) η λειτουργία του forum. Η τεχνική υποστήριξη, οι σχετικές οδηγίες, η ανταλλαγή πληροφοριών και η επικοινωνία των συμμετεχόντων-μελών πραγματοποιήθηκαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail). Για την ασφάλεια της πλατφόρμας οι χρήστες-μέλη-συμμετέχοντες στην έρευνα είχαν μόνο την ιδιότητα του αναγνώστη (reader) και δεν μπορούσαν να μετατρέψουν τα αντικείμενα της πλατφόρμας (φακέλους, ιστοσελίδες, κ.ά.). Δύο άτομα ήταν οι διαχειριστές-συντονιστές της ιστοσελίδας, τα οποία είχαν κάθε δυνατότητα να προσθέτουν, αφαιρούν, αλλάζουν ή να μετατρέπουν τα αντικείμενα της πλατφόρμας. Ενώ οι εισηγητές των διδακτικών προτάσεων και των θεωρητικών ζητημάτων των φακέλων υλικών είχαν το δικαίωμα μετατροπής αποκλειστικά της δικής τους εισήγησης.

Και τέλος, στο τρίτο στάδιο, διανεμήθηκε ηλεκτρονικά στις νηπιαγωγούς το δεύτερο ερωτηματολόγιο, με το οποίο διερευνήθηκαν: α) οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την εξ αποστάσεως ψηφιακή επιμόρφωση που συμμετείχαν, β) οι απόψεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών για την ψηφιακή πλατφόρμα, στην οποία πλοηγήθηκαν και γ) η συμβολή της εξ αποστάσεως ψηφιακής επιμόρφωσης μέσω χρήσης ηλεκτρονικής πλατφόρμας στη διδακτική προσέγγιση της γραπτής γλώσσας στο νηπιαγωγείο.

Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τηρήθηκαν οι κανόνες δεοντολογίας, όπως η πλήρης ενημέρωση των νηπιαγωγών για το σκοπό και τη διαδικασία της έρευνας, η συμμετοχή ήταν εκούσια, οι απαντήσεις όλων ήταν σεβαστές και υπήρξε απόλυτη εχεμύθεια. Τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα, οι ερωτήσεις διατυπώθηκαν έτσι ώστε να έχουν σαφήνεια και η συμπλήρωσή τους έγινε ατομικά.

Αποτελέσματα

Απόψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών για τα επιμορφωτικά προγράμματα που έχουν παρακολουθήσει και για την εξ αποστάσεως ηλεκτρονική επιμόρφωση μέσω ψηφιακής πλατφόρμας

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας επιβεβαιώνουν ότι οι εκπαιδευτικοί είναι θετικοί στην έννοια της επιμόρφωσης. Δηλώνουν οικονομικούς και οικογενειακούς λόγους ως κυριότερα εμπόδια στην παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων και βαθμό ικανοποίησης κάτω από το μέσο όρο της πενταβάθμιας κλίμακας. Σχετικά με το φορέα οργάνωσης των επιμορφωτικών προγραμμάτων η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι εμπιστεύονται 'πολύ' τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και ως βασικά στοιχεία για την οργάνωση ενός επιμορφωτικού προγράμματος αναφέρουν τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης με ειδικούς και συναδέλφους, την επιλογή περιεχομένου και την εύκολη πρόσβαση σε πηγές.

Τα αποτελέσματα του πρώτου ερωτηματολογίου συγκλίνουν στην ανάγκη οργάνωσης ενός επιμορφωτικού προγράμματος με τα παρακάτω χαρακτηριστικά: εξ αποστάσεως, με εύκολη και γρήγορη πρόσβαση σε πηγές, οργάνωση από έμπιστο φορέα (όπως ένα Πανεπιστημιακό Ίδρυμα) και δυνατότητα αλληλεπίδρασης με συνάδελφους και ειδικούς.

Η γενική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών για την εξ αποστάσεως ηλεκτρονική επιμόρφωση μέσω ψηφιακής πλατφόρμας είναι μέτρια προς θετική, με 55% των εκπαιδευτικών να την αξιολογούν με βαθμό της κλίμακας Likert 'μέτρια' και το 45% 'πολύ'. Επίσης, θετική ήταν η απάντηση του 55-60% των εκπαιδευτικών στην απόκτηση συμπληρωματικών γνώσεων και κατάρτιση παιδαγωγικής επάρκειας για διευκόλυνση της σχολικής πραγματικότητας. Η πλειοψηφία επισκέπτονταν τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα την ψηφιακή πλατφόρμα και το 65% θα σύστηνε τη συγκεκριμένη μορφή επιμόρφωσης σε συναδέλφους σε βαθμό 'πολύ' και 'πέρα πολύ'. Τα εμπόδια σχετικά με την πρόσβαση στο ψηφιακό υλικό ήταν η έλλειψη χρόνου και οι οικογενειακές υποχρεώσεις, ενώ είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η ευκολία χρήσης, η εμπιστοσύνη ως προς το ενημερωτικό υλικό και η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής αξιολογούνται πολύ θετικά από το 80% των εκπαιδευτικών. Γενικά, χαρακτηρίστηκε ως πρωτοποριακή, ενημερωτική, ενδιαφέρουσα, βοηθητική, εύχρηστη, σοβαρή, μια υπεύθυνη και ολοκληρωμένη πρόταση με πλούσιο και επαρκές υλικό και ως ένα χρήσιμο εργαλείο για όλους. Η επιμόρφωση μέσω ψηφιακής πλατφόρμας είχε θετική ανταπόκριση από τους εκπαιδευτικούς. Επίσης, στη παρούσα μελέτη οι εκπαιδευτικοί επισήμαναν ότι επιθυμούν να ενημερωθεί η πλατφόρμα με περισσότερα στοιχεία στο πρακτικό επίπεδο και να υπάρχει αλληλεπίδραση για την επίλυση πρακτικών ζητημάτων.

Η συμβολή της εξ αποστάσεως ηλεκτρονικής επιμόρφωσης μέσω ψηφιακής πλατφόρμας στη διδακτική προσέγγιση του γραπτού λόγου στο νηπιαγωγείο

Συγκρίνοντας τα δεδομένα της έρευνας από τα ερωτηματολόγια πριν και μετά την επιμόρφωση, παρατηρήθηκε σχετικά:

α) με τον προσδιορισμό των στοιχείων που οι νηπιαγωγοί θεωρούν ότι πρέπει να κατακτήσουν τα παιδιά στο νηπιαγωγείο, θετική βελτίωση ως προς την ικανότητα της αναγνώρισης των διάφορων κειμενικών ειδών και λόγου, της αντίληψης των συμβάσεων του γραπτού λόγου, παραγωγής κειμένων με όποιο τρόπο θέλουν τα παιδιά μέσα από προσωπική διερεύνηση και της άντλησης πληροφοριών από διάφορα πολυτροπικά κείμενα και διάφορες πηγές. Αντιθέτα, παρατηρήθηκε αρνητική μεταβολή στην γνώση όλων των γραμμάτων της αλφαβήτας-κώδικα γραφής, στην ικανότητα γραφής όλων των γραμμάτων και στην ικανότητα γραφής με συμβατικό τρόπο. Όμως ένα σημαντικό ποσοστό 60-75% συνέχισε να επιμένει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως ανάπτυξη λεπτής κινητικότητας, οπτικοκινητικού συντονισμού και ανάπτυξης ικανοτήτων οπτικής και ακουστικής διάκρισης.

β) με την οργάνωση και πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων γραφής και ανάγνωσης τα ευρήματα έδειξαν ότι:

- στη γραφή καταγράφηκε θετική μεταβολή στην παραγωγή αυθεντικών κειμένων με προσωπική διερεύνηση και πειραματισμό, αλλά χωρίς να εξαιρούνται η αντιγραφή και οι δραστηριότητες εκμάθησης γραμμάτων, τα οποία δηλώθηκαν και μετά την επιμόρφωση με μέτρια αξιολόγηση από τους νηπιαγωγούς

- στην ανάγνωση καταγράφηκε θετική μεταβολή σε δραστηριότητες που προσεγγίζουν τη γλώσσα μέσω αυθεντικών κειμένων και σ' αυτές που πραγματοποιούνται με αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών και παιδιών με νηπιαγωγό.

Τέλος, η επίδραση της ψηφιακής πλατφόρμας στη διδακτική προσέγγιση του γραπτού λόγου συμβάλλει στη θετική μεταβολή της περίπτωσης της ανανέωσης του υλικού και

εξετάζοντας τα πεδία όπου η ψηφιακή πλατφόρμα βοήθησε τους εκπαιδευτικούς, οι κυριότερες επιλογές που αναδεικνύονται είναι:

- Η απόκτηση συμπληρωματικών γνώσεων με σύνολο θετικών απαντήσεων 60% και
- Η κατάρτιση παιδαγωγικής επάρκειας με στόχο τη διευκόλυνση της σχολικής πραγματικότητας με σύνολο θετικών απαντήσεων 55%.

Συμπεράσματα

Από τα δεδομένα της παρούσας έρευνας προκύπτει η επιθυμία και η ανάγκη των εκπαιδευτικών για συνεχιζόμενη επιμόρφωση, η οποία να συμβαδίζει με τις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις τους. Μια κατάλληλη μορφή επιμόρφωσης, μέσω της οποίας αντιμετωπίζονται τα εμπόδια του χρόνου, του τόπου, οικονομικών και οικογενειακών δυσκολιών και ο κάθε εκπαιδευτικός ανάλογα με τις προσωπικές του ανάγκες έχει τη δυνατότητα με εύκολη πρόσβαση σε πηγές, τις οποίες εμπιστεύεται και επιλέγει ο ίδιος ανάλογα με το επίπεδο των γνώσεων και της εμπειρίας του είναι η εξ αποστάσεως επιμόρφωση μέσω χρήσης ψηφιακής πλατφόρμας. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας, η οποία μελέτησε τη συμβολή της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών μέσω χρήσης ψηφιακής πλατφόρμας είναι θετικά και ενθαρρυντικά και συμφωνούν με τα αποτελέσματα αντίστοιχων ερευνών τόσο του ελληνικού όσο και του διεθνή χώρου, οι οποίες προαναφέρθηκαν στο θεωρητικό μέρος της παρούσας μελέτης.

Τέλος, για πιο επαρκή και αποτελεσματική επιμόρφωση και να ξεπεραστεί η δύναμη της συνήθειας σχετικά με την οργάνωση του εκπαιδευτικού έργου προτείνεται συνεχιζόμενη επιμόρφωση με υλικό στην πλατφόρμα, το οποίο να ανανεώνεται. Επίσης, πολύτιμη είναι η εφαρμογή όλων των δυνατοτήτων της πλατφόρμας όπως η αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικών, η οποία προσφέρει ενημέρωση και οδηγεί σε πειραματισμό και ανατροφοδότηση. Τέλος, προτείνεται να μελετηθεί από άλλη έρευνα η συμβολή της εξ αποστάσεως ηλεκτρονική επιμόρφωση με χρήση ψηφιακής πλατφόρμας μεγαλύτερης χρονικής διάρκειας σε μεγαλύτερο αριθμό εκπαιδευτικών και λαμβάνοντας υπόψη κάθε μορφής αλληλεπίδραση.

Αναφορές

Αβραάμ, Ε. & Μαυροειδής, Η. (2001). *Η δυνατότητα εφαρμογής προγράμματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την μετεκπαίδευση εν ενεργεία δασκάλων και η αποδοχή του από τους εκπαιδευόμενους*, στα Πρακτικά του 1^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Πάτρα, 25-27 Μαΐου.

Ανδρέου, Α. (1992). *Επιμόρφωση: Πολυτυπία και Πολυμορφία*. Στο Α. Ανδρέου (επ). *Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου, Βασικά κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Εκδόσεις Όμιλος Συγγραφέων Καθηγητών.

Ανδρέου, Α. (2001). Η ανοικτή και εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Μια εκδοχή. Εισηγήσεις πρώτου πανελληνίου συνεδρίου στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση.Ε.Α.Π. http://www.eap.gr/news/EXAGGELIA_SYNEDRIOU/synedrio/html

Aviram, A. (2001). From 'computers in the classroom' to mindful radical adaptation by education systems to the emerging cyber culture. *Journal of Educational Change*, 1, pp 331-352

Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Β., Μακράκης, Β., Ματραλής, Χ. (1999). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση- Θεομοί και λειτουργίες* Τόμος Α, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Bolam, R. (1986). Conceptualizing in-service. In Hopkins (ed) *In-service Training and Educational Development an Institutional Survey*. London: Croom Helm

Δεδούλη, Μ. (1998). *Η επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού. Ένα πρόγραμμα βιωματικής στοχαστικής διαδικασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ηλιοπούλου, Ι. (2004). Επιμόρφωση Φιλολόγων από απόσταση: η περίπτωση της ΚΜΕ του Παν/μίου Αιγαίου. Πρακτικά του 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΤΠΕ: *Οι Πληροφορίες της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας στην Εκπαίδευση*, Αθήνα, Α τόμος (σελ.361-370).

Hudson Brian & Owen David, Klaas van Veen, (2003), *Working on educational research methods with Masters students in an international online learning community*, European Conference on Educational Research, University of Hamburg.

Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση: Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Keegan, D., (2001). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ' αποστάσεως Εκπαίδευσης*, μετάφραση : Μελίσα Αλεξάνδρα. Εκδόσεις : Μεταίχμιο

Κιουλιάνης Σ., Καρακός, Α. & Βασιλόπουλος, Χ. (2005). Σχεδιασμός και Ανάπτυξη εξ Αποστάσεως Περιβάλλοντος Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών. Από: http://www.etpe.gr/files/proceedings/22/1234432194_5%20etpe%20235-242.pdf

Knowles, M. (1973). *The Adult Learner: A Neglected Species*, Gulf Publishing Company, Houston, from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/contentdelivery/servlet>

Κόκκος, Α. (1998). Αρχές Μάθησης Ενηλίκων. Στο Α. Κόκκος & Α. Λιοναράκης, (επ.). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Σχέσεις διδασκόντων -διδασκομένων* (σελ. 19-49). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Λιοναράκης, Α., (2005). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο Α. Λιοναράκης (επ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές* (σελ.13-37). Πάτρα: ΕΑΠ

Manca S. & Persico D. & Sarti L., (2003), "*On Student Teachers' Attitudes Towards Online Learning*". In proceedings of the IASTED International Conference, Rhodes, Greece, 121-126.

Μπαγάκης, Γ. (1997). Εναλλακτικές μορφές επιμόρφωσης στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα. *Εκπαιδευτική κοινότητα*, τεύχος 43, σελ. 26-29.

Ξωχέλης, Π. (2005). *Ο Εκπαιδευτικός στον Σύγχρονο Κόσμο. Ο Ρόλος και το Επαγγελματικό του Προφίλ Σήμερα, η Εκπαίδευση και η Αποτίμηση του Έργου του*. Αθήνα: τυπωθήτω: Γιώργος Δαρδανός

Palloff, R.M. & Pratt, K. (1999). *Building Learning Communities in Cyberspace*. San Francisco: Jossey-Bass Inc.

Ρεσ, Γ. (2006). Από το συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: μια μετάβαση με προσδοκίες αλλά και δυσκολίες <http://virtualschool.web.auth.gr/3.3/Praxis/ResDistanceLearning.html>

Starr, D.R. (1998). Virtual Education: Current Practices and Future Direction. *The Internet and Higher Education*, 1(2), pp. 157-165.

Χλαπάνης Γ. (2006). Δημιουργία Κοινοτήτων Μάθησης με αξιοποίηση των Τεχνολογιών των Επικοινωνιών: Μελέτη Περίπτωσης Υλοποίησης Επιμορφωτικού Προγράμματος Εκπαιδευτικών για τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση. Από: www.users.sch.gr/hlapanis/portal/index.php?option

Wu, Larsen, Andersson (2003), "*Web-based Learning in Teacher Education: Advanced Technology and Appropriate Tackling*". In proceedings of the IASTED International Conference, Rhodes, Greece, 155-160.